

DRI 2010 Oppsummering mm

DRI2010 - Oppsummering 181108

- Hovedelementene i emnet
- Internett og ytringsfrihet (HA)
- Sensur og overvåking av Internett (HA)
- Fra arkiver/databaser og tekstsøking til WWW og Google
 - Data, metadata og semantisk web
- Kildebruk, synlighet på nett og kildekritikk
 - Informasjonssøking og evaluering
- Statens kommunikasjonspolitikk og tilgjengelighet for alle
- Standardisering og universell utforming
- Oppbygging av Internet
- Internett for åpenhet eller

DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

1

Fra databaser og tekstsøkesystemer til WWW og Google

- Den historiske arven: Kirkebøker og andre offentlige registre
 - Utvikling av strukturerte databaser (tabellformen)
 - Personnr., arkivnøkler, bibliografiske systemer
 - Søking i databaser gjennom *Oppslag* basert på nøkler
- Boka og tekstlige kilder
 - Behov for verktøy for søking i fri tekst
 - Vanskelig å kombinere strukturerte databaser og fri tekst
- Internett og WWW +++ bygger bro over kløftene?

DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

2

Evaluering av informasjon på Internett: Kildebruk og -kritikk H. Westbye & A.G. Bekken,

- Informasjonskompetanse
 - Kjenne behov og hvordan informasjonen kan finnes
 - Kunne kritisk vurdere informasjonen, kunne velge ut det som er relevant og bruke informasjonen effektivt
- Faktorer:
 - Troverdighet,
 - Uavhengig og upåvirket/tendensfri,
 - objektivitet,
 - Tidssammenheng - nøyaktighet,
 - Egnethet
 - Fagspesifikk kildekritikk:
 - Faglig/vitenskapelig vurdering av informasjon; relevant, korrekt, fullstendig, tidsaspekt,...
- Kildekritikk på Internett:
 - Internettøkonomi, sammenheng/hvem som står bak

DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

3

Synlighet på nett : Søkemotoroptimalisering Gunnar Bråthen - eGuiden

Alt handler om:

- å bli funnet i et søk på en søkemotor,
- å bli valgt gjennom en "attraktiv" tekst som presenteres i søkemotorens søkeresultat *og ikke å forspille mulighetene når du er funnet og valgt*
- Bygge et nettsted som er lett for søkemotorene å finne og å indeksere:
 - *Teknisk utforming: tagger + interne linker*
- Veve de søkeordene dine "brukere" benytter i søkemotorene inn i fylldig og meningsfull tekst på nettsidene. (*Innhold*)
- Få andre nettsider innenfor samme, eller relatert, tema til å linke til deg slik at søkemotorene forstår at dine nettsider er viktige. (*Inngående linker*)

DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

4

DRI 2010 Oppsummering mm

Statens kommunikasjonspolitikk

Grunnlaget

- § 100 i Grunnloven (revidert i 2004),
- Offentlighetlova,
- Informasjonspolitikk for statsforvaltningen" av 1993,
- Ny kommunikasjonspolitikk 2009

Målet

At innbyggerne får klar informasjon om sine rettigheter, plikter og muligheter, får tilgang til informasjon om statens virksomhet og blir invitert til å ta del i utformingen av ny politikk og tjenester.

Prinsipper

- Åpenhet:
- Medvirkning:
- Nå alle:
- Aktiv:
- Helhet:

DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

5

Åpne standarder, åpen kildekode og universell utforming

- Standarder er nødvendig, ofte lovpålagt, men mange standarder er ikke forankret i lov
- Andre typer "standarder" er påtvungne (leverandørspesifikke (eks: MS Windows formater, ..) og "de-facto" standarder, som blir akseptert (påtvunget) av et flertall brukere innenfor et bruksområde
- Åpne standarder og åpen kildekode
 - Skal redusere tekniske hindre og bidra til tilgjengelighet for alle
- Universell utforming
 - å oppnå at produkter, omgivelser og kommunikasjon blir så brukbare som mulig for et bredest mulig spekter av brukere. Dette omfatter barn, eldre, voksne, mennesker med ulike funksjonsnedsettelse
 - Dette stiller bestemte krav til IKT-løsninger

DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

6

Internett - et åpent nettverk (ikke et system)

- Datautveksling gjennom pakkeveksling (TCP/IP)
- Toveis (likeverdig) kommunikasjon
- Universelt adresserom og domenenavnsystemet
- Desentralisert og distribuert
 - minimal sentral kontroll
- Åpen arkitektur
 - Modulært og lagdelt,
 - og protokoller
 - Minimale, åpne standarder, protokoller og formater (innsyn for alle)
 - Færrest mulige tekniske og funksjonelle begrensninger
- Ende-til-ende prinsippet
 - funksjonalitet i nodene, ikke i nettet - innovasjon).
- Kunnskap og makt skal være mest mulig jevnt fordelt
 - Fri programvare = fri kultur

DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

7

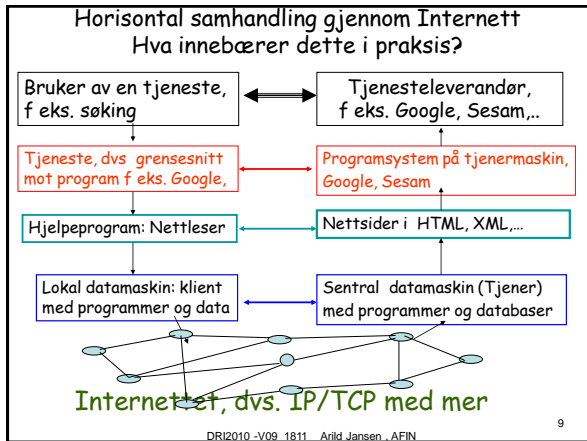
Ideene bak WWW - Verdensven

- Et *desentralisert* og *distribuert* nett (vev) av informasjonsressurser,
 - Samme grunnleggende prinsipper som IP/TCP, kontrollen ligger hos brukerne
 - "Nettet" bryr seg ikke noe om hva som ligger på www-filer
- Bygger på IP-protokollen adresse -struktur :
 - En URL = <IP-adresse > + <fil-adresse>
- Strukturering av informasjon basert på *hypertekst* (lenking) og *metatekst*
 - Standardisert måte å lagre informasjon på (HTML, XML)
 - Standardisert grensesnitt mot all informasjon (tekst, lyd, bilde, ..)
- Nettleserne er kjernen i verdensveven,
 - Krever at dokumenter lagres på formater som kan gjenkjennes av nettleseren (ved typebetegnelse)
 - Forutsetter dokumentene overføres ved HTTP-protokollen .
- Både enkelt å legge ut informasjon og finne informasjon

DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

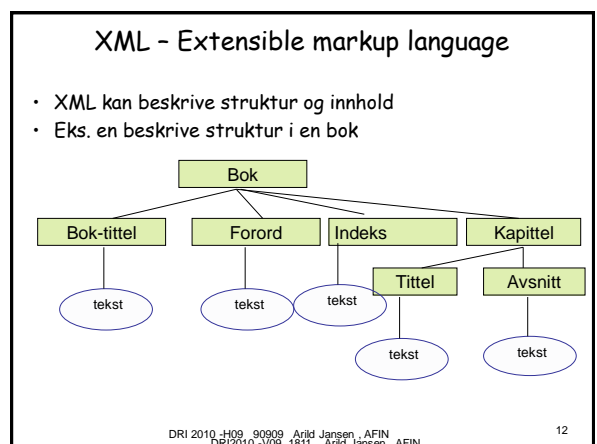
8

DRI 2010 Oppsummering mm

- Hva er så unikt /spesielt ved Internett**
- De tekniske løsningene
 - Desentralisert struktur - ingen sentral node
 - Lagdeling og modulprinsippet
 - Bruker-styring: Ende- til- ende-prinsippet
 - Enkelhet - minimalitetsprinsippet
 - Evolusjonær (skrittvis og gradvis) utvikling
 - Mangel på kontroll og styring av bruk
 - Brukeren har kontroll av innhold
 - Anonymiteten
 - Kulturen
 - Åpenheten i teknologi og standarder
 - Mangfold i yrings- og utryksformer
 - Egenkontroll
- 10
- DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

- Semantisk web i forvaltningen**
Fra papirskjemaer til elektroniske tjenester og kommunikasjon
- Metadata:** Data om dataelementer, inkl. datadefinisjon, dataeierskap, tilgangsrettigheter,.....
- Metadata brukes både i tradisjonelle (relasjons) databaser og andre typer databaser, f eks. XML-baserte databaser.
- Extensible Markup Language (XML) er enkelt språk for å beskrive metadata: formater, struktur og innhold mm
- XML kan brukes til å utveksle data mellom systemer
 - XML kan brukes til å lagring av semistrukturerte data,
 - XML brukes i forvaltningen for å bidra til samspill mellom løsningen, se f eks. [Brønnøysundregistrene](#)
 - Semantisk Web bygger på XML ++ (
- 11
- DRI2010 -V09 1811 Arild Jansen, AFIN

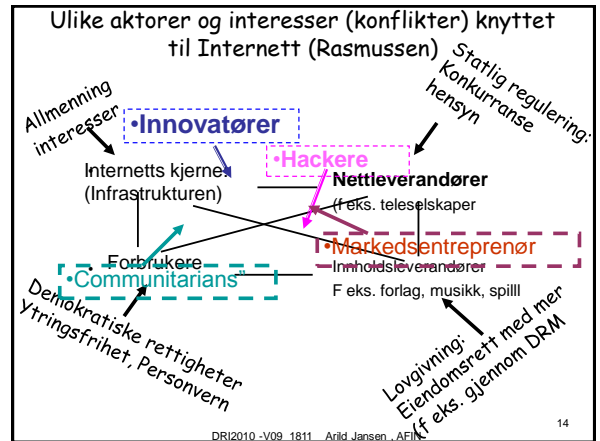

DRI 2010 Oppsummering mm

Meget kort om emnekart

- **Emnekart** ([eng. Topic Maps](#)) er en **ISO**-standard for representasjon og utveksling av strukturert og semistrukturert informasjon.
- Et emnekart består av et sett med *emner* av forskjellige typer. Disse emnene er knyttet sammen i en grafstruktur gjennom *assosiasjoner*. Et emne representerer et *tema*
- Eksempler på bruk av emnekart i Norge:
 - GREP, Se <http://www.utdanningsdirektoratet.no/grep>
 - Regjeringen.no, se <http://www.regjeringen.no/nb.html?id=4>

Bruk av emnekart vil bli gjennomgått på forelesningen 23.9

Kritikken - problemene

- Manglende sikkerhet
- Åpenhet innebærer også en form for sårbarhet
 - Misbruk
 - Kriminelle miljøer
 - Diktaturstater kan styre/kontrollere landets interne bruk (men i mindre grad enn f.eks. telekommunikasjoner)
- Sannhet og søppel går hånd i hånd
 - Manglende kvalitetskontroll og kildekritikk
- Manglende overordnet enhetlig styring gjør den også sårbar for "maktøvertakelse" av dominerende aktører
 - Microsofts strategi på 90-tallet
 - DRM- filosofien
 - Google - filosofien
 -

Sammenhengen mellom temaene i kurset

